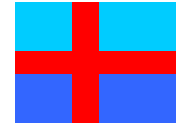

Vores rute og en omtrentlig angivelse af lejrpladser

Bohusläns skärgård

5. - 14. juli 2007
af Hans Ketil

De tre foregående somre havde vi besøgt Blekinge skärgård mod syd og Östgötlands skärgård på Sveriges østside syd for Stockholm. I år ville vi så aflægge besøg på vestsiden i Bohuslän nord for Göteborg. Planen var at tage ud fra Flatön nord for øen Orust. Herfra ville vi ligesom ræven have udgange i alle retninger via de mange beskyttede stræder og således have mulighed for at tilrettelægge turen efter vejret. Vi håbede på at kunne gå ud i Skagerrak og følge de ydre øer og skær langs kysten mellem Hunnebostrand i nord og Marstrand i syd. Alternativt ville vi ro mellem fastlandet og østsiden af Orust og Tjörn, hvor der er læ for vestenvinden. Deltagerne var ligesom sidst Anne, Birthe, Kim, Lotte og undertegnede. Sædvanligvis har det været mig, der har skrevet de dagbogsnotater, som har ligget til grund for vores fælles beretning, men i år kom jeg slet ikke i gang. Det skyldtes nok mest regnen, men i ligeså høj grad, at jeg havde fået en GPS, som jeg brugte meget tid på at lege med, og Kim og jeg havde i fællesskab købt et topografisk kort 1:50.000 over Götaland til vores legetøj. Til gengæld har Birthe og Anne skrevet fyldige dagbøger, og det er dem, som jeg har påtaget mig at sammenskrive og knytte egne bemærkninger til. Så hvis denne beretning er blot nogenlunde korrekt, skyldes det disse to pigers indsats, hvorimod alle bommerter og fejl udelukkende er mine.

Torsdag d. 5. juli: Nexø – Stora Björnholmen

Som sædvanligt startede vi ferien i morges med at gøre vold på os selv ved at stå op kl. 04³⁰ for at mødes hos Birthe i Stenhuggerstræde og pakke de sidste ting i Kims og Lottes bil. Nattens regn fortsatte uhæmmet, men vi kørte til Rønne i højt humør og blev henvist til bane 9. Vejret opfordrede ikke til at fjante rundt og se, hvem der ellers skulle på ferie og hvorhen, og dermed fik vi heller ingen mulighed for at sprede misundelse omkring vores eget projekt. Lotte havde bagt boller og købt ind til fælles morgenmad på færgen, hvor vi mødte Else. Hun og Thomas skulle i løbet af fredagen mødes i København for at købe kajaker. Spændende! Fra Ystad gik turen nordpå i stabilt regnvejr, og vi indtog frokosten på en stor overdækket træpavillon ved et vandrerhjem, mens regnen fortsatte med tromme. Videre nordpå i kaskader af vand. Vi kørte i en tåge af regn, som krævede 100 % koncentration for bare at kunne skimte de forankørende og følge motorvejen. På et tidspunkt gik trafikken helt i stå, og efter nogen tid blev vi overhalet af alt, hvad der kunne indkaldes af brandbiler, fejblade, ambulancer og politibiler – jeg har aldrig oplevet et så massivt opbud af materiel. Der var sket en ulykke umiddelbart foran os, men vi kunne ikke se, hvad der var sket. Der gik mindst en time, inden der var ryddet op, så vi kunne komme videre. Godt vi ikke skulle nå en færge! Nord for Göteborg begyndte det endelig at klare lidt op, og ved Stenungsund kørte vi over broerne til øen Tjörn og videre nordpå til øen Orust. Regnen ophørte, og solen kiggede forsigtig frem bag skyerne. I Stocken kørte vi ind til Orust Kajakbutik og kursuscenter. Dels ville Kim og jeg gerne se dette i kajakkredse så kendte sted, hvor der hvert år i august holdes Stockentræf med workshops med de store koryfæer indenfor havkajakporten som fx Nigel Foster og Kristin Nelson. Derudover ville vi gerne have en vejrudsigt og købe deres kort med GPS positioner og beskrivelser af

teltpladserne i området. Butikken lå ned til vandet inde på Orust Campings område. Forretningen lignede de fleste andre derhjemme og var ikke specielt imponerende. Det var 5 døgn prognosen heller ikke: vinden NNØ 2-6 m/s med mulighed for vindstød op til 10 m/s. De følgende dage ville vinden dreje over i vest og tage til op til 14-18 m/s ... og så selvfølgelig regn og byger.

Nå, vi kørte videre til øens nordkyst, hvor en af de mange kabelvejfærger pendlede frem og tilbage mellem Orust og Malö. Lidt fra færgelejet lå en lille bådebro med joller og lystsejlere. Her var en P-plads, mulighed for at tanke vand og et lille stykke med sand, som ville være fint at gå ud fra. Efter 430 km's kørsel pakkede vi ud og stuede kajakerne fulde af grej og proviant til ca. 10 dage. Vi besluttede at spise aftensmad, inden vi roede ud for at etablere den første lejr. De truende skyer gav heldigvis kun nogle få dråber, mens vi nød Birthes frikadeller med nye kartofler og kikærtesalat. Imens lagde en svensk kajakroer til med sin lille søn foran sig i cockpittet og sønnens kajak på slæb – han var blevet træt undervejs. De ventede spændt på at se, om vore kajaker kunne flyde. Det kunne de selvfølgelig – ellers havde historien jo ikke været længere.

Solen brød frem, og vi drog glade ud på vores færd. Efter ca. 2½ km nåede vi frem til Stora Björnholmen, hvor vi teltede i spredt formation omkring en lille vig, og nu sidder vi så her på en sten denne lune, let skyede sommeraften. Jorden og planterne er sjap våde, og alle klippespalter er fyldt til randen. Der er fladvandet i vigen. Bunden er overraskende sumpet og mudret, og man synker i til anklerne, så det er svært at komme fri. Jeg havde forventet mere klart vand og fast bund af sand, grus og sten, men de næste dage skal vise, at sådan er det altså ikke. Vandet er tydeligt mere salt end derhjemme og fyldt med blåmuslinger, kammuslinger, søstjerner, krabber og vand- og brandmænd. Vi går en dejlig aftentur og ser lidt på floraen, inden vi kryber til køjs efter en lang dag. Det er dejligt at være på farten igen, og vi nyder, at St. Björnholmen er vores for en stund.

Flora på St. Björnholm:
(Politikens "Flora i farver")

5	Dunhammer
67	Bølget bunke
86	Smalbladet kæruld
109	Bakkegøgelilje
163	Fladstjerne
269	Bidende stenurt
302	Krybende potentil
391	Alm. stedmoderblomst
451	Klokkelyng
466	Engelskgræs
525	Alm. Torskemund
614	Alm. Røllike

Fredag d. 6. juli: Stora Björnholmen – Kälkerön.

Regnen har styrtet ned hele natten og trommet på teltdugen. Under sådanne forhold bliver selv de mest naturlige gøremål besværlige at håndtere. En af pigerne fortæller således, at hun var nødt til at træde af på naturens vegne i nattens løb. Da hun ikke kunne finde regntøjet i mørket og rodet, valgte hun at gå ud i den kolde regn kun iført Eva-kostume for at forrette sin nødtørft. Hun tjekkede ved samme lejlighed, om bølgerne fra en passeret bugserbåd eller tidevandet havde generet vores transportmidler. Det var ikke tilfældet, så hun gik i teltet igen og tørrede sig med en rulle toiletpapir, inden hun igen entrede soveposen. Gummistøvler og en poncho kunne være en mulighed. En anden løsning kunne være at bruge et øsekar som et bækken, der kunne tømmes ud gennem teltåbningen. Ja, man bliver opfindsom. Men bortset fra små bølgeskulp er der stille her til morgen, hvilket betyder tørvej. Dejligt. Kim arrangerer morgenmad på en tør klippe, mens vi alle rumsterer og tørrer telt. Efter et nødtørftigt bad kommer vi af sted kl. 11 i medstrøm og let brise.

Hvis vi overhovedet skal have en chance for at komme ud på havet, skal det være først på turen, inden vinden drejer i vest og tager til. Lige nu er det forholdsvis stille og solskin, så vi beslutter os for at gå vestpå ud til byen Gullholmen på Stora Härmanö. Efter kortet kan vi gå igennem strædet og under broen mellem Lavön og Orust. Strædet bliver dog mere og mere grundt og 1½ km inde viser det, der skulle have været en bro, sig blot at være en dæmning. Der er godt nok nogle mindre rør, som sørger for gennemstrømning, og ved lavvande kunne vi måske have skubbet kajakerne under vejen, men lige nu står rørene næsten under vand. Vi må vende om og i stedet gå nord om øen og krydse mellem en række småøer over til Stora Härmanö. Undervejs passerer vi husbåden "Morran" af Stockholm fra Gdansk, som ligger opankret bag et lille skær. De har cykler ombord og blomster i altankasser. Det ser rigtig hyggeligt og lidt Ramus Klump-agtigt ud. Vi ser også en mår

pile af sted på klipperne ved siden af os. Vi følger den et stykke vej, indtil den til sidst forsvinder i en klippesprække, hvorfra den nysgerrigt følger vores lille optog.

Havnen i Gullholmen

Stora Härmanö er ca. 5 km lang og 1 km bred og ligger ud til Skagerrak, men næsten al bebyggelse er koncentreret i byen Gullholmen, hvor husene ligesom på Christianø ligger på begge sider af et gennemgående havneløb. Vi kommer ind ad bagvejen gennem en ganske snæver og snoet kanal med pælehuse og brygger på begge sider og må trykke os i kajakken for at komme under en gangbro og ud i havneløbet. Det er en fantastisk charmerende by med tæt sammenklemte, romantiske svenske træhuse i alle udformninger med udkæringer over alt omkring vinduer, udhæng, kviste, gavle og karnapper. Farverne domineres af sarte pastelfarver. Begge havnesider er tæt besat med

private brygger, bådehuse og redskabsbygninger, der er indrettet til gildesale med terrasse ud til havnen. Pæle overalt som man ser det fra pælebyer i Asien. Sommer, sol og sejlerliv. Der er ikke rigtig nogen steder, vi kan gå i land her i havnen, så vi ender i den sydlige udkant af byen ved en lille gruset vig. Vi indtager frokosten i høj sol, inden vi går på bytur. Vi falder i snak med en tysk familie med 2 børn. De er på kajakferie i Sverige for anden gang, og vi ønsker dem alt vel, da de går ud i den friske vind, og vi andre indtager byen. Ad en smal asfalteret sti (her er ingen biler) kommer vi frem til havnen. Kameraerne truer med at brænde sammen, for her er maleriske motiver, hvor man end vender sig hen. Vi går over gangbroen til den anden havneside. Husene ligger tæt, tæt sammen, og man kommer rundt ad små snævre stier, som slynger sig ind og ud og op og ned mellem husene. Hvis der skulle opstå brand, ville den halve by gå op i røg, for det må da være den rene brandfælde. Kim, Lotte og jeg besøger "Skepparhuset", som i tidernes morgen tjente som beboelse for en velhavende skipper. Huset er spækket med fornemme møbler og kuriositeter fra hele verden, så man næsten får åndenød, og alt står fuldstændig urørt efter familien. Anne og Birthe går på galleri imens. Vi mødes ved havneløbet kl. 3, hvor skyerne igen er trukket op fra sydvest. Inden vi får spist vores is, bryder et voldsomt tordenvejr løs. Det regner skomagerdrengene, og vi søger ly under parasoller og træer, i et galleri og til sidst i foyeren til badhotellet, hvor vi venter på ophold. Efter en times ventetid, opgiver vi håbet og går i silende regn tilbage til kajakkerne. Vi går ombord, støder fra og går sydpå langs Orusts vestkyst.

Heldigvis er det lunt, vinden har lagt sig fuldstændigt, og vi glider fint gennem det flade vand, hvor regnen pisker ned og danner en tåge i overfladen. Vi havde gerne aflagt et besøg på Kärningön, men vejrudsigterne taget i betragtning vil vi nu prøve at gå mod syd om Orust og komme i læ for den lovede kuling fra vest. Øerne, vi glider forbi, bliver mere og mere gølge med afvisende med uvenlige klipper, hvor små vandfald kaster sig ned over siderne. Både fantastisk smukt og ørkesløst. Vejret og landskabet har sin egen dystre skønhed, og vi lægger kilometer efter kilometer bag os uden mulighed for landgang.

Vi kommer længere og længere sydpå. Jeg kommer til at gøre opmærksom på, at der faktisk er et vandrerhjem i byen Möllesund. Det frister de svage sjæle i denne lidt våde verden, så vi går ind i havnen for at undersøge muligheden. Vandrerhjemmet ligger lige ud til kajen, men der er ingen mulighed for landgang. Ingen sliske eller pontonbro, kun 1½-2 m højt bolværk hele vejen rundt, og alle pladser er optaget af lystsejlere. Birthe prøver ihærdigt at komme i kontakt med folk ved at kalde og gestikulere nede fra kajakken, men folk synes blot at tænke: "Hvorfor ligger hun dog dér og fægter med armene?" Kim går ud af havnen for at finde et sted at gå i land. En sejler forbarmer sig endelig over Birthe og går i land for at høre, om der er ledige sengepladser, men han kommer tilbage med meldingen "alt optaget", så vi må videre. Et stykke fra indsejlingen ligger Kim og signalerer, at han har fundet et sted, hvor vi kan komme op, og vi prøver at råbe til ham, at alt er optaget.

Sådan ligger vi et stykke tid og misforstår hinanden i regnen, indtil Anne ror hen til Kim og fortæller, at vi bliver nødt til at fortsætte.

Landskabet her på vestkysten er meget anderledes end det, vi har oplevet syd- og østpå. I Blekinge mod syd virker landskabet mere hjemligt. Godt nok er det klippeøer, men de er muldrige med græsarealer og tæt vegetation, nogle med fåre- og kvæghold, og de ligger på en enkelt eller to rækker langs med kysten. Østpå er øerne gennemsnitlig små men til gengæld tusindtallige i et 20 km bredt bælte. Det er lave, flade, afrundede klippeøer og således let tilgængelige, og indbegrebet af det, man normalt forstår ved skærgård. Her mod vest ud mod Skagerrak rejser øerne sig stejlt, ofte lodret til stor højde. De, der har været ude i verden, synes det minder mere om Thailand eller Canada. Over store strækninger er der kun ganske få landgangsmuligheder i større eller mindre sprækker. I mange tilfælde er der her klemt et lille hus med bådebro ind mellem de ellers utilnærmelige klipper. Vi havde derfor stor glæde af det kort, vi købte i Orust kajak, så vi med sikkerhed kunne se, hvor der var lejr mulighed, ellers ville man kunne lede forgæves længe. GPS positionerne på de enkelte pladser hjalp med til, at vi med stor præcision kunne finde frem til pladserne, selv i regn og skumring. Vi kunne bevæge os langs stejle klippesider og på GPS'en følge med og tælle ned: 300m-200m-25m, for så rundt om den næste klippe at finde en lille velegnet plads klemt inde mellem de høje granitsider. På østkysten følte vi, at vi var alene i verden, når vi gik ud i øhavet. Her på vestsiden er beboelsen tæt og de mange små byer bærer præg af guldkyst med checket sejlerliv for beboerne inde på fastlandet. Men her er til gengæld utroligt mange små idylliske og velplejede havne og bymiljøer med smukke huse og spændende oplevelser for turister i området.

Efter endnu 8 km går vi i land kl. 22³⁰ på et lille engstykke på Kälkerön. Svup, svup, siger det, når vi går, og vi kan se klart vand mellem græsstråene. De såkaldt lyse nætter giver op overfor en sort overtrukket himmel. Det er en kunst at stå ud af kajakken i silende regn, finde telt, liggeunderlag, sovepose og de allermest nødvendige ting frem, slå teltet op og komme nogenlunde tør og helskindet under tag. Et cockpittækket er en god ting. Så kan man bruge cockpittet til opbevaring af mad, så mågerne ikke går i den, eller som ekstra og nemt tilgængelig opbevaringsplads til ting, som man ikke lige skal bruge. Under disse regnfulde forhold er det helt uundværligt, da det holder cockpittet tørt uden at man skal vende kajakken på hovedet. Enhver må klare sig selv, men ret hurtigt efter ligger vi i køjerne og indtager, hvad vi hver især har reddet af tilfældige spiselige ting. Anne og Birthe deler en müslibar, Lotte og jeg får en rugbrød med leverpostej og deler en pose flæskesvær, mens Kim må gå til ro med en pose lakridskonfekt. Efter en lang dag og 34,3 km ville enhver ernæringsekspert nok græmme sig over vores sene nattemåltid. Det primitive campingliv bringer mange glæder, og vi er stadig ved godt mod. Der skal mere til at slå os ud.

Lørdag d. 7. juli: Kälkerön – Orust Djurnäs

Vi vågner op til tørvejrer med små solstrejf og benytter lejligheden til et lille bad i hængedyndet. Vi ligger på en eng med får, og klippevæggen lige bag teltene ligner Ekkodalsklipperne, som regnvandet fosser ned over. Det lyder som om nogen har glemt at slukke for vandet til badekarret. Morgenmaden arrangeres på min kajak, og vi holder stående taffel, for der er ingen tørre steder, man kan sætte sig. Vi morer os over alle vore tiltag for at undgå vand i vores ejendele. Vi pakker vådt i kajakken og ifører os det klamme rotøj igen. Anne opdager, at hendes tøjsæk har trukket vand i bunden – surt! Al ting tager længere tid under sådanne omstændigheder, og vi kommer senere og senere af sted og derfor også senere og senere i seng. Dagen er ligesom blevet forskudt, fordi vores planlægning er afhængig af vejret og hele tiden forskubbes, og det trætter alt sammen. Endelig er vi kommet på vandet bortset fra Kim, som ikke kan finde sin GPS. Den er blevet pakket ind i et hjørne af hans lille telt, så det er en ommer! Til sidst er Kim dog også klar, og vi kan drage videre.

Den svage vind og strøm er med os. Solen bryder frem, land og hav er utrolig smukt, og humøret får atter gode vilkår. Strandskaderne melder højlydt deres tilstedeværelse, og her er masser af fiskehejrer. Efter bare 8 km går vi ind til en lille ø for at holde frokost, hvor Birthe lige når at komme ud af kajakken og kan holde den i ro, mens de krappe bølger fra en flabet speedbåds kølvand kommer

væltende. Jeg er ikke opmærksom på den og har derfor kun lige taget cockpittedækket af, da den ene bølge efter den anden skyller ned i cockpittet, mens jeg kæmper for at holde balancen i vandkanten. Lotte ville have været i samme situation, hvis ikke Kim havde råbt vagt i gevær, men hun når at bakke ud igen. Kim og Anne rider bølgerne af længere ude. De fleste både tager ellers hensyn og sænker farten under passage, men der er altså også nogen, der er fuldstændig skrupelløse, så man skal altid være opmærksom, ikke mindst ved landgang, når man hører en motor i høje omdrejninger.

Vi bliver enige om at indtage dagens varme måltid nu, hvor det er tørvejr, og vi nyder Lottes optøede kylling i karry i ro og mag. Her er en blomsterpragt så smuk. Den kølige, friske blæst og solskinet giver os mulighed for at hænge tøj, telt og underlag til tørre rundt omkring på buske og klipper. Efter frokosten går vi videre i medstrøm og passerer Skåpesundbroen. Sommetider færdes vi langs lodrette majestætiske fjeldmassiver af rød-

Lodrette ugæstfri klipperkyster

granit, som forsvinder over hovedet på os. Andre steder er kysten mere tilgængelig, og her er utroligt mange charmerende huse, som ligger fint indpasset i landskabet. Her er rigtig mange vandmænd. Vi havner atter i en blindgyde, fordi endnu en bro leger kispus med os og har forklædt sig som dæmning, og vi ”vinder” en lille ekstratur på 1½ km i modstrøm. Vi går rundt om Askerön og ser os godt for, inden vi går ind i det næste stræde. Hurrah: der er hul igen! Vi følger strædet og drejer derefter mod øst ud i Halsefjorden. Den lovede vestlige kuling er kommet, men nu har vi den i ryggen og er glade for, at vi ikke ligger underdrejet på en ø ude i Skagerrak. Vi sætter pagajerne lodret som sejl og læner os tilbage i sædet, mens kajakerne skyder en rivende fart. Krydset over den åbne fjord er på 3,7 km og det bliver tilbagelagt på bare ½ time, altså en gennemsnitsfart på ca. 7,4 km/t – uden at røre en finger! Hvis vi hjælper bare lidt til med pagajen, kan vi surfe med en fart af op til 10 km/t uden at anstrenge os. Hu hej, hvor det går! Det her er skægt, den rene leg med vind og bølger, og begejstrede udbrud gjalder frem og tilbage mellem os. Til sidst runder vi Halse Nabb og kommer i læ og drejer op ad Orusts østside. Vi går i land og tanker vand for derefter at fortsætte til en anvist lejrplads ved Orust Djurnäs. Den er ikke særlig charmerende, men klokken er igen blevet mange, og der er ikke umiddelbart andre alternativer i nærheden. Vi når knapt at komme i land, før en tæt finregn sætter ind. Vi var da ellers helt nervøse for, at vi skulle være løbet ind i en tørkeperiode. Vi sætter skyndsomst teltene op og kommer i ly. Vi har ikke kort over de næste 50 km, for det var jo ikke planlagt, at vi ville gå Orust rundt, men vi har det lille oversigtskort med en beskrivelse af lejrpladserne, som vi

købte i Orust kajak, og det er vi rigtig glade for nu. Der er nu ingen fare for at fare vild. Vi skal jo blot følge kysten på venstre hånd, og på GPS’ens kort kan vi hele tiden følge med i detaljerne. Jeg er rigtig glad for mit nye legetøj og kan ikke lade være med at tænke på, hvor sjovt det kunne have været at have haft den med allerede sidste år i Östergötlands ørige.

Anne, Lotte og Birthe – aftenhygge i teltet

Senere samles vi alle i pigeteltet. De 3 piger sidder i inderteltet, og vi 2 herrer i forteltet. Lotte laver guacamole i en gryde, og vi nyder en pose rødvin og tortillas. Indforståede vittigheder og personlige angreb sættes ind, og latteren ruller. Det må svært for andre at træde ind i dette skøre selskab. Til sidst tager trætheden over, og vi siger

godnat, takker for i dag og trækker os tilbage. Lidt efter kan man gennem teltdugen høre Anne sige:

”Dem kan vi da godt invitere en anden aften”. Birthe: ”Åh, det ved jeg nu ikke”. Anne: ”Nå, det er da ellers ikke dig, der skal støvsuge”. Så er det man glemmer alle strabadserne og nyder at være en del af dette muntre fællesskab.

Søndag d. 8. juli: Orust Djurnäs – Tviklippan

Vågner et par gange ved uafbrudt trommehvirvel på teltdugen. Det er ikke et vejr, der får én til at springe ud af teltet. Inde ved siden af fortsætter aftenens småsnak. Anne synes, hendes arme er ved at ligne Skipper Skræks, men Birthe synes mere, de minder hende om hendes strikkepinde nr. 3. Men det må man lade Anne: Til trods for, at hun næsten ikke har haft tid til at ro og træne inden afrejsen, har hun indtil nu fulgt fint med uden at kny. Sej pige! Kl. 9 lister vi for skams skyld uden-dørs for at få lidt i skrutton. Der bades, og jeg beder Kim om at assistere mig. Iført adamskostume drejer jeg mig langsomt rundt med armene højt over hovedet, mens Kim står foroverbøjet med rumpen i vejret og holder flåt eftersyn. Det er heldigvis et magert udbytte. Én på maven og én på låret. Kim har også en enkelt. Flåterne har åbenbart opgivet ævred. Selv myggene har tilsyneladende fået startforbud. De få der, drevet af blodtørst, alligevel går på vingerne, bliver øjeblikkeligt slået til jorden af tunge regndråber. Til gengæld har vi megen glæde af de evigt aktive og flittige myrer i år. De har desværre den uheldige egenskab, at de kan bide mange gange, så hvis man bare har fået et enkelt individ ind under tøjet, kan man have rigtig megen fornøjelse af den. Nu og da kan man om morgenen ligefrem følge myrens spor rundt på kroppen. Vi kaldte dem kajak tatoveringer og prøvede at overgå hinanden, når vi med stolthed fremviste vores sviende samlinger.

”Malin” - en af de lidet kønne kabelfærger

Afgang kl. 12. Vi ror nordpå i læ på østsiden af Orust. Klippesiderne er høje og afvisende. Inden vi runder Orusts nordøstlige hjørne, går vi ind for at spise frokost i Slussen, en lille lystbåde havn med sommerhuse og et badehotel. Vi lægger til ved et badearrangement med broer og vipper. En lokal kajakroer kommer tilfældigt forbi og fortæller os, at vi ikke må opholde os her, da det er hotellets private område og kun må benyttes af gæsterne. Men der er ikke et øje i sådan et gråvejr, så vi rigger alligevel Trangiaen til og indretter os på anarkistisk vis på træbryggen i læ af hotellets solstue. Vi nyder Annes baked beans tilberedt 6 timer i ovnen derhjemme. Efter maden går vi videre og passerer et kæmpestort gammelt skibsvrag af træ, fra dengang ruder Konge var knægt. Der er kun spanterne tilbage, og det ligner mere skelettet af en strandet hval. Her er masser af jættegryder, - altså skålfornede fordybninger i klippen, som er tilvirket af en løs sten, som vandet har roteret rundt med. Efterhånden som vi kommer rundt om det nordøstlige hjørne, mærker vi den stærke vind mere og mere. Vi holder et lille pust og tager tilløb, inden vi kaster os ud i vinden og bølgerne og går under Nötesundbroen. Vinden er virkelig stærk, måske 12-14 m/s – stik imod denne gang. Vi mangler heldigvis kun 1,3 km inden lejren og er virkelig på arbejde med lav pagajføring og foroverbøjet krop. Ved en anløbsbro bliver vi oven i købet angrebet skråt bagfra af hidsige refleksbølger. Det minder lidt om Malkværn derhjemme, når den er værst, men endnu en gang er kajakken et fantastisk fartøj, som bringer os frelst igennem. Vi kommer i læ igen, mens den smukke danske skude ”Dan” i røde farver passerer forbi. Vi kæmper os gennem de sidste 300 m og er så på læsiden af øen Tviklippan, som betyder tveklippen eller tvillingeklippen. På kortet kan vi se, den er timeglasformet. I hver ende består øen af høje, stejle klipper, men midt på er der et fladt skovstykke med bålplads og affaldsspand. Tre unge svenske piger ligger i telt oppe ved bålpladsen, og på den anden side ligger den robåd, de er kommet herover med. Det er den eneste gang, vi deler lejrplads med andre. Vi etablerer os i vandkanten og sidder kort efter godt møre ved et lille forkølet lejrball og

spiser aftensmaden i støvregn. Som altid er der én og kun én måde, som opmærksomt følger vore aktiviteter for at se, om der skulle falde noget af. Det er muligvis Kurt fra tidligere år, som har fundet os. Vi har roet godt og vel 90 kilometer på de første 3 dage, for hvad skal man ellers lave i sådan et vejr? Når det sådan bare regner, sidder man nu bedst i sin kajak. Det salte vand sætter sig i hvide kager på udstyret. Lidt efter tager regnen yderligere til, så vi ønsker hinanden en god nat og kryber i soveposerne.

Mandag, d. 9. juli: Tviklippan – Stora Harholmen

Første del af natten forløb med storm og stærk regn, hvor jeg tænkte: ”Overliggerdag ☺! Hvem gider stå op i dette vejr?” Klokkeren er kun 7, men efter et ekstra lille blund kommer vi alligevel ud af fjerene og tager bad, mens det støvregner. Nogle insisterer på et dagligt bad næsten uanset vejret. Andre klarer sig langt hen ad vejen med en vådserviet inde under det uldne nattøj. Jonathan havmåge har igen indtaget sin udkigspost under morgenmaden. Klokkeren bliver næsten middag, inden vi kommer af sted for at hente vand og komme videre på vores togt. Solen viser sig, og alle er glade, men det varer kun kort, inden vi atter må holde ind og finde rojakkerne frem. I dag arbejder vi for hver en meter, vi forcerer. Pr. instinkt holder vi os tæt sammen i modsætning til to svenske padlere. De ligger så langt fra hinanden, at man er i tvivl om, hvorvidt de faktisk er sammen. De har i hvert fald ingen mulighed for at hjælpe hinanden, hvis en af dem skulle komme i vanskeligheder. Strandskaderne fører som altid en livlig konversation. Ved 16-tiden bryder solen for alvor igennem, og vi bliver enige om at benytte os af det gode vejr til holde frokost på en afmærket plads på Stora Harholmen. Vi går derfor ind og tilbereder nogle dåser gullasch med mos. Den forberedte mad hjemmefra er sluppet op, så nu står den på dåsemad resten af turen. Imens får vi med lynets hast hængt alt til tørre på snore, træer, klipper og buske i håb om blot en halv times stabilt tørvejr. Vandet her er klart i modsætning til, hvad vi ellers har mødt. Vi spiser, slapper af, falder til ro og nyder solens varme på kroppen. Vores plan var egentlig at ro videre efter frokosten, men da klokken allerede er 17³⁰, bliver vi enige om at slå lejr her for natten og nyde det fortsatte solskin, få tørret alt tøjet og restituere os oven på de sidste fire dages strabadser, hvor vi har fået vendt døgnnet lidt på hovedet. Det er jo ferie, og vi skal ikke nå mere end det, vi selv bestemmer og har lyst til. Vupti, er teltene oppe. Der er ellers ikke dømt meget nudistlejr på denne tur, men nu nyder vi at soltørre på klippen efter et dejligt bad, og for første gang siden turens start har vi tørre fødder. Vi sidder nu i solskin og læ, nogle med nybarberede ben og lakerede negle. Der læses blade, strikkes, spises ølkage og studeres blomster og kort. Almindelig afslappet hygge og samvær. For en kort stund begynder lejr livet at leve op til de forestillinger, vi havde gjort os hjemmefra omkring turen. Vi nyder aftenens ro og går til køjs for at få en god nats hvile.

Floraen på Store Harholmen:

169	Alm. hønsetarm
	Høgeskæg
183	Blæresmælde
265	Bidende stenurt
266	Sant-Hansurt
302	Potentil
339	Alm. kællingetand
349	Musevikle
392	Mjødurt
420	Skov-angelik
466	Engelsk græs
470	Bredbægret Ensian
496	Alm. brunelle
525	Alm. torskemund
557	Lancet vejbred
588	Blåklokke
614	Røllike
617	Rejnfan
658	Ager-svinemælk

Vilde jordbær

Tirsdag d. 10. juli: Stora Harholmen - Flatön

Her til morgen er der en stærk vestenvind, og det er lidt køligt, men solen skinner. Dejligt at vore ting igen er tørre. Det er en smuk lille plads, vi bor på. Ophænget til Birthes rygstøtte er gået i stykker i den ene side. Jeg reparerer det nødtørftigt med et stykke snor. Vi tager et morgenbad og sætter os tørre og veltilpasse i kajakerne. Vi tager dog alle rojakker på, da vi forlader Store Harholmen for at kaste os ud i en strid modvind. Vimplerne på land står ret ud i luften, og vinden synger i mast og rær på de opankrede både, vi passerer. Heldigvis er de hårde stræk ikke så lange i dette ørige.

Bådmuseet på Bassholmen

Kim fortæller, at han har læst, at der ligger et gammelt bådebyggeri på øen Bassholmen, som nu er omdannet til skibsmuseum for almuebåde, så vi lægger til ved den lille museumshavn for at se nærmere på det. Museet er dog lukket ved ankomsten og vil først åbne igen senere. Vi går derfor op til det smukkeste og mest svenske vandrerhjem, man kan drømme om, med sindrige udskæringer overalt omkring veranda og vinduer samt en udvendig vindeltrappe til første sal. Bedårende ligger det der på en bakke i sine hvidlige farver midt mellem træernes grønne løv og med udsigt til marker, hestefolde og fjorden. Man føler sig hensat til en anden tid med krinoline kjoler og høje hatte. Vi handler lidt i den tilstødende forretning. Birthe køber årets souvenir i

form af en naturfotografisk bog om Bohusläns skærgård med de smukkeste solskinsbilleder. På tilbagevejen bliver vi prajet af en af de lokale, som viser os hen til en gammel gubbe, som passer museet. Han er så venlig at lukke os ind uden for lukketid og fortæller vidende og levende under rundturen. Der er opstillet tableaux og modeller, som fortæller om en svunden tid, ligesom de gamle værksteder er bevaret for eftertiden. Her dufter vidunderligt af mjøddurt og tjære, overalt ligger tovværk og værktøj. Her kunne Kim og jeg bruge resten af dagen, men vi skal også videre.

Efter lidt frokost tanker vi vand og går i kajakerne igen for at gå op gennem sundet mellem Skaftö og fastlandet. Vi kommer til en lejrplads, men den ser stejl og ugemytlig ud, så vi ror videre og efter et stykke tid vælger vi i stedet en fin mark på læsiden af Skaftö. Jeg går langs stengærdet gennem en stor velplejet urte- og frugthave op til det nærliggende hus, hvor en gammel venlig kvinde lukker op. Senere, da vi ville sende hende en lille hilsen med billeder, fandt Kim frem til, at hun hed Sonja Ödman. Hun giver os tilladelse til at telte på hendes eng, så længe vi ønsker, bare vi er forsigtige med bål. Jeg takker skyldigst, og vi telter med god samvittighed og lukker kajakerne. Der pakkes ud, og kort efter sætter vi os til rette og spiser forlorn skildpadde med mos. Mens vi spiser, går en hjort ud i vandet og svømmer over til Lindholmen på den anden side af det smalle stræde. Her står den et øjeblik og vejrer,

Findes der et mere romantisk vandrerhjem?

mens Kim, Lotte og jeg går en længere tur i den

Floraen på Skaftö:

108	Plettet gøgeurt
109	Bækkegøgelilje
293	Alm. agermåne
303	Gåsepotentil
	Vilde hindbær
321	Markkrageklo
330	Rødkløver
336	Havekløver
421	Kvan
556	Strand-vejbred
567	Gul snerre
589	Blåmunke
613	Nyse-røllike
655	Høst borst

hvorefter den ryster vandet af sig og forsvinder bag klippe-toppen. Mørke skyer er trukket sammen i løbet af eftermiddagen, og vi har da heller ikke mere end lige spist færdig, før vinden hurtigt ændrer sig, og Vorherre åbner atter for himlens sluser. Heldigt sådan at få sat gryderne i blød! Regnen styrter ned et par timer, og kulden kommer snigende og får os i soveposerne. Vi hygger os med snak og læsestof, mens Kim snorker højlødt. Vi må bede Pancy om endnu en behandling. Efter regnen går vi en fin tur ud over klipperne og gennem Sonjas nyttehøve med bær, blomster og urter. Anne og Birthe går tilbage til teltene, mens Kim, Lotte og jeg går en længere tur i den våde, svenske sommeraften, inden vi også går til

ro. Orust ligner jo langt fra Bornholm, når man sammenligner dem på kortet, men omkredsen er omtrent den samme, ca. 110 km, og selvom vi ikke er tilbage ved udgangspunktet endnu, har vi med i dag roet 113 km og er således i princippet nu kommet øen rundt.

Onsdag d. 11. juni: Flatön – Fiskebäckskil - Flatön

Kim i fuld mundering på et sortladent hav

Opvågning til møgvej, hvor man venter på et ophold for at morgentisse. Vi enes om at lade lejren stå og tage på dagtur kl. 11, og sådan bliver det. Vinden har løjet lidt af og er gået i SØ, så vi drager ned forbi byen Fiskebäckskil og krydser samlet den befærdede sejlrende i Gåsefjord for at gå ud og runde Storön og Gåsö, en meget smuk øgruppe ude i Skagerrak. Efter krydset lægger vi os i flåde og får en kop kaffe. Det er et godt og barskt, men også meget smukt landskab. De høje, rundslebne, rødlige klippesider kalder på fotoapparatet. Vi ville gerne have overnattet herude, men risikoen for at blæse inde er for stor. Det veksler mellem opholdsvej og kraftig regn. På Gåsöns vestside kommer vi forbi et kæmpestort hus med egen brygge, som vi først

tror er en restaurant eller spisested midt i skærgårdens ensomhed - men nej. Den svenske ejer, som i øvrigt har boet i Rungsted, fortæller glad og gerne, at det er hans private hus, og at håndværkerne, som arbejder der, er ved at udvide bryggen. Vild luksus. Til vores glæde klarer det lidt op, da vi nærmer os frokosttid i bugten mellem Gåseön og Storön. Her ser vi en række meget flotte jættegryder, inden vi går i land for at få frokost. Vi krydser igen tilbage til Fiskebäckskil, som ligger i bunden af en lille fjord på Orust. Solen tilsmiler os, da vi lægger til i denne helt charmerende sejlby, som minder meget om Gullholmen. Husbåden ”Morran”, som vi så på vej til Stora Härmanö, er også nået hertil. Vi handler lidt gulf og dagligvarer, og Birthe og Lotte går i en delikatesse fiskeforretning for at finde aftensmad. Bagefter går vi tur ad Kaptajngatan og skyder igen løs på de maleriske motiver. Selv postkasserne er personlige med skærgårdsmotiver, enten malede eller udført som relieffer af drivtømmer og naturmaterialer. Husene er knap så sammenklemte som i Gullholmen, men ligeså smukke. Efter at have set os mætte på byen, ror vi hjem til lejren i solstråler, som gennembryder de mørke skyer og gør denne verden inciterende smuk. Kim og jeg rigger en bivuak til af vores presenning, så madlavningen kan foregå i tørvej. Vi nyder aftensmåltidet, som består af nye kartofler og gulerødder, krebse- eller hummerpaté og dressing med stenbiderrogn. Flot ser det ud, og det smager lækkert. Dagen har været kold, og vi småfryser i aften. Nogle af os har i perioder svært ved at holde varmen, og klamheden og den konstante fysiske aktivitet begynder nok at sætte sig i kroppen, så efter en kop varm kakao lister vi i posen efter en dejlig dag.

Havnefronten i Fiskebäckskil

Torsdag d. 12. juli: Flatön – Gullmarnsfjorden - Flatön

Dejlig lun nat. Birthe er ude allerede ved 8-tiden. Det er helt stille, og solen skimtes bag skyerne. Kim og Anne er på banen, og pigerne vasker hår iført rostøvler, der truer med at synke i dyndet. Rostøvlerne beskytter mod kulden, indtil hårvasken er overstået, da den lave, grumsede vig ikke

indbyder til de store svømmeture, men den er spisekammer for en masse vadefugle. Vores egen morgen delikatess består af blødkogt æg med spegepølse - luksus. Selvom vi kun skal af sted med madpakke, bliver klokken alligevel 10³⁰, inden vi kommer af sted, og tempoet er lavt. En vis mørhed er ved at gøre sig gældende. Vi går ud i Gullmansfjorden og følger den indad i nordøstlig retning og passerer de to gule kabelvejfærger "Gullmaj" og "Gullbritt". Den ydre del af fjorden er "kun" 40 m dyb og danner en tærskel til den indre del, der går ned til 120 m. Fiskefaunaen længere inde er derfor efter sigende helt speciel. Vi ville gerne have roet i et andet område, men vinden gør, at vi må holde os her inde i fjorden. Efter 9-10 km krydser vi over til den modsatte side. Frokosten indtages på en klippe. Da Anne lukker op til cockpittet, opdager hun, at hun har en græshoppe som blind passager. Hun konkluderer derfor nu, at græshopperne i Sverige sikkert er blevet spredt via kajak. I vigen under os går en svensk familie med 3 småpiger og samler små krabber med stor iver og fornøjelse. Hyggeligt at være vidne til. En rovfugl med bytte i klørne bliver forfulgt af terner, men den holder fast i sit bytte. Birthe samler blåmuslinger og hjertemuslinger, der ligger i bunker på bredden, som en lille souvenir til gæsteværelset. En begyndende støvregn får os i kajakkerne igen, og vi vender næsen hjemover. De lover en del vind i løbet af dagen, og der er ingen muligheder for

Lejren med køkken på Sonja Ödmans eng

at komme i læ på hjemturen. Vi fylder vand på vores flasker ved færgelæjet. Fjordens vejfærger er gratis og binder øernes vejnet sammen. Det er en bevidst politik for at undgå, at øerne bliver affolket. Her er masser af store brandmænd. Vi krydser tilbage over fjorden på et sted, hvor den kun er 1,9 km bred, i rimeligt store men regelmæssige bølger, og går bag om øerne Småholmarna og Lindholmen tilbage til vores faste plads på Sonjas våde eng. Klokken er 17³⁰. Da Birthe stiger ud af kajakken, opdager hun, at det er højvande, fordi vandet løber ned i rostøvlerne. Øv! Efter aftensmaden afslutter vi aftenen med Irish coffee, stearinlys og småsnak ved et lille forkølet bål. I dag har det slet ikke regnet, bortset fra lidt støvregn under frokosten og aftensmaden, men i

vores terminologi henregnes støvregn nu under begrebet tørvejr. Først efter vi er kommet i seng, sætter regnbygerne for alvor ind.

Fredag d. 13. juli: Flatön - Malö

Det er vores sidste dag. Det er for en gangs skyld en stille, solrig morgen, og vi kan for første gang nyde morgenbadet i ro og mag og soltørre bagefter. Så er lejrlivet anderledes let. Lejren pakkes ned, og vi sender en venlig tanke til Sonja Ödman for hendes gæstfrihed. Vi har besluttet os for en tur gennem Snäckedybet til købmand Flinks handelsboda, der ligger ved færgestedet mellem Flatön og Malön. Vi passerer undervejs et lille venligt hus med en lille anløbsbro, som smelter alles hjerter. Solen skinner uden truende skyer, og livet er dejligt. Flinks efterkommere har en tusindtings turistbutik, som bugner af spøjse og finurlige ting og nostalgiske replika af god kvalitet. Her kunne man gå på opdagelse i timevis. Evert Taube har boet på dette sted og forelskede sig i købmandens datter Karin. Vi køber alle et søkort med små fine vignetter udført i akvarel, og Lotte og jeg falder for et fuglehus, som bliver monteret på mit fordæk. Efter en is fortsætter vi for at ro til Stocken. Inden vi går ud i det åbne hav, lægger vi ind

Endelig en fornemmelse af sol og sommer

for at spise frokost i læ bag en høj klippe. Endnu en gang bliver jeg taget på sengen af en speedbåd, som sender kaskader af vand ned i cockpittet. Jeg sender nogle uvenlige tanker af sted og begynder at lænse. Efter maden går vi op på klippetoppen og skuer ud over de ydre øer. Det er et smukt skue, men der er også en overraskende kraftig vind, som gør, at vi beslutter os for at droppe turen til Stocken og i stedet vende om. Det ville blive for hårdt. I stedet tager vi for første gang et bad, bare fordi vandet og vejret er sommerligt. Vi passerer endnu en gang forbi købmand Flink på tilbagevejen og går videre indenskærs for at finde et læsted til vores sidste udendørs aftensmåltid. Vi finder et dejligt muslingested til indtagelse af dåsebøf og pasta, bløde løg og lune majs, og det lyser af frihed og sommer. I det fjerne kan vi høre tonerne fra en Evert Taube udendørskoncert ovre hos købmand Flink. Efter opvasken ror vi den sidste strækning tilbage til vores udgangspunkt ved færgelejet, hvor endnu en kabelfærg forbinder Orust med Flatön, og hvor vores biler jo holder parke-ret. I et smalt stræde oplever vi kraftige og uberegnelige tidevandsstrømninger. Strømmene leger kispus med os og drejer kajakkerne rundt efter forgodtbefindende. Underlig fornemmelse sådan ikke at have hel styrekontrol. Vi er faktisk godt trætte og møre, da vi til sidst går i land og tømmer kajakkerne. Utroligt, hvad der stadig er i dem. Spørgsmålet er nu: ”Hvor skal vi sove i nat?” Vi skal tidligt op i morgen, og den nærliggende P-plads samt færgelejet er ikke det mest interessante sted. Slet ikke da nogle unge mennesker lægger til ved broen og begynder at larme med høj musik og halløj. Lotte går hen ad en lille privatvej, som fører gennem en lille lund op til et hus på en bakke, og vi får lov til at telte på deres lille græsklædte P-plads halvvejs inde ad indkørslen. Her kan vi ligge ugenert i læ af en lille granlund. Utroligt, som folk altid er imødekommende, når man kommer i kajak og spørger pænt. Bilerne er pakket, ringen er sluttet, og ved 23-tiden går vi til køjs i vores dejlige telte for sidste gang.

Lørdag d. 14. juli: Malö - Nexø

Vi står tidligt op og kører til Orust Kajakcenter. Vi nyder et varmt bad på campingpladsens faciliteter og sætter bagefter tænderne i friskt morgenbrød fra kiosken. Uhm! Sidder på en bænk - med ryglæn! Skønt at hvile ryggen efter alle disse dage. Vejret er lunt, og ned gennem Sverige bliver det nærmest lummert, så selv skørt og shorts må frem. Vi har god tid og går i ”Willies” for vanen tro at indkøbe hybensuppe, kardemomme med opskrift på boller, lakrids, urtesalt og knækbrød så store som møllehjul. Færgen afgår kl. 18⁴⁵, og vi sætter os ved et af de bagerste borde og raserer den store buffet, som om vi ikke har fået fugls føde under hele turen. Det har været en lidt barsk tur – ikke megen tid til driverliv. Hvis du synes, regnen har fyldt meget i denne beretning, så giver den nok et meget godt billede af turen. Vi kunne sommetider have ønsket os et sidespejl på kajakken, for man havde hele tiden en fornemmelse af, at sorte skyer trak op bag ryggen på én, og da de også ofte indeholder meget luft, kunne man på den måde undgå bagholdsangreb. I korte glimt var vejret os dog nådigt, og de sidste par dage fik vi en fornemmelse af, hvordan det også kunne have været under mildere forhold. Nu ved vi til gengæld, at der ikke er noget, der kan slå os ud. Venskabet og sammenholdet har bestået sin prøve. Vi føler os som en flok lidt seje nordboere med nye erfaringer og er overbevist om, at det kun kan blive bedre næste gang.

Birthe, Anne, Kim, Lotte og Hans

	GPS data		
	Trip tæller	Maximum fart	Total distance
Torsdag d. 5. juli	2,76 km	7,7 km/t	2,76 km
Fredag d. 6. juli	34,3 km	9,9 km/t	37,06 km

Lørdag d. 7. juli	27,3 km	9,7 km/t	64,32 km
Søndag d. 8. juli	26,4 km	8,7 km/t	90,75 km
Mandag d. 9. juli	13,4 km	11,5 km/t	104,15 km
Tirsdag d. 10. juli	9,45 km	10,7 km/t	113,61 km
Onsdag d. 11. juli	21,7 km	7,7 km/t	135,3 km
Torsdag d. 12. juli	20,5 km	8,4 km/t	155,79 km
Fredag d. 13. juli	21,6 km	8,1 km/t	177,38 km